



Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (deseto vijeće)

22. siječnja 2020. *

„Zahtjev za prethodnu odluku – Slobodno kretanje osoba – Građanstvo Unije – Pravo na slobodno kretanje i boravak na području država članica – Direktiva 2004/38/EZ – Članak 17. stavak 1. točka (a) – Pravo na stalni boravak – Stjecanje prije isteka neprekidnog razdoblja od pet godina boravka – Radnik koji je u trenutku prestanka rada navršio dob za stjecanje prava na starosnu mirovinu”

U predmetu C-32/19,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija), odlukom od 19. prosinca 2018., koju je Sud zaprimio 18. siječnja 2019., u postupku

AT

protiv

Pensionsversicherungsanstalt,

SUD (deseto vijeće),

u sastavu I. Jarukaitis, predsjednik desetog vijeća, E. Regan (izvjestitelj), predsjednik petog vijeća, i E. Juhász, sudac,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Pensionsversicherungsanstalt, J. Milchram, A. Ehm i T. Mödtagl, *Rechtsanwälte*,
- za austrijsku vladu, J. Schmoll i G. Hesse, u svojstvu agenata,
- za švedsku vladu, A. Falk, C. Meyer-Seitz, H. Shev, H. Eklinger i J. Lundberg, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, B.-R. Killmann, J. Tomkin i E. Montaguti, u svojstvu agenata,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnog odvjetnika, da u predmetu odluči bez mišljenja,

* Jezik postupka: njemački

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 17. stavka 1. točke (a) Direktive 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 1612/68 i stavljanju izvan snage direktiva 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ (SL 2004., L 158, str. 77.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 5., svezak 2., str. 42. i ispravak SL 2016., L 87, str. 36.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između osobe AT i Pensionsversicherungsanstalta (Zavod za mirovinsko osiguranje, Austrija) o odbijanju potonjeg da mu, s ciljem nadopunjavanja njegove starosne mirovine, dodijeli nadomjesni dodatak predviđen austrijskim zakonodavstvom.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba br. 1251/70

- 3 Člankom 2. Uredbe Komisije (EEZ) br. 1251/70 od 29. lipnja 1970. o pravu radnika da ostanu na državnom području države članice nakon što su u toj državi bili zaposleni (SL 1970., L 142, str. 24.) u stavku 1. određivalo se:

„Pravo ostati na državnom području države članice ima:

- (a) radnik koji je u trenutku u kojem je prestao raditi, prema zakonodavstvu te države navršio propisanu dob za stjecanje starosne mirovine, tamo radio najmanje prethodnih [dvanaest] mjeseci i neprekidno boravio u njoj dulje od [tri] godine.

[...]”

Direktiva 75/34/EEZ

- 4 Člankom 2. Direktive Vijeća 75/34/EEZ od 17. prosinca 1974. o pravu državljana države članice da ostanu na državnom području druge države članice nakon što su u njoj obavljali djelatnost u svojstvu samozaposlene osobe (SL 1975., L 14, str. 10.) u stavku 1. propisivalo se:

„Svaka država članica priznaje pravo na ostanak na njezinu državnom području:

- (a) osobi koja je u trenutku prestanka rada navršila dob za stjecanje prava na starosnu mirovinu utvrđenu zakonodavstvom te države članice, tamo radila najmanje prethodnih dvanaest mjeseci i neprekidno boravila u njoj dulje od tri godine;

ako zakonodavstvom te države članice za određene kategorije samozaposlenih osoba nije predviđeno pravo na starosnu mirovinu, smatra se da je dobni uvjet ispunjen kada dotična osoba navrší 65 godina;

[...]”

Direktiva 2004/38

5 Uvodne izjave 10. i 17. do 19. Direktive 2004/38 glase:

„(10) Osobe koje ostvaruju pravo na boravak ne bi, međutim, trebale postati prekomjeren teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina tijekom prvotnog razdoblja boravka. Pravo na boravak građana Unije i članova njihovih obitelji u razdobljima duljima od tri mjeseca trebalo bi stoga podlijegati određenim uvjetima.

[...]

(17) Uživanje stalnog boravka građana Unije koji su se odlučili trajno nastaniti u državi članici domaćinu pojačalo bi osjećaj građanstva Unije i ključna je komponenta u promicanju socijalne kohezije koja je jedan od temeljnih ciljeva Unije. Pravo na stalni boravak trebalo bi stoga utvrditi za sve građane Unije i članove njihovih obitelji koji su boravili u državi članici domaćinu u skladu s uvjetima utvrđenima u ovoj Direktivi tijekom neprekidnog razdoblja od pet godina i protiv kojih nije izrečena mjera protjerivanja.

(18) Kako bi ono predstavljalo pravi instrument za integraciju u društvo države članice domaćina u kojoj građanin Unije boravi, jednom stečeno pravo na stalni boravak ne bi smjelo podlijegati nikakvim uvjetima.

(19) Trebalo bi zadržati određene pogodnosti specifične za građane Unije koji su radnici ili samozaposlene osobe i članove njihovih obitelji, kojima se tim osobama može omogućiti stjecanje prava na stalni boravak i prije nego što su u državi članici domaćinu boravili pet godina, jer one predstavljaju stečena prava koja su im dodijeljena [Uredbom br. 1251/70] i [Direktivom 75/34].”

6 Poglavlje III. Direktive 2004/38 naslovljeno „Pravo na boravak” obuhvaća članke 6. do 15.

7 Člankom 6. te direktive naslovljenim „Pravo na boravak do tri mjeseca” u stavku 1. propisuje se:

„Građani Unije imaju pravo na boravak na državnom području druge države članice u razdoblju do tri mjeseca bez bilo kakvih uvjeta ili formalnosti, osim zahtjeva da imaju važeću osobnu iskaznicu ili putovnicu.”

8 Člankom 7. navedene direktive naslovljenim „Pravo na boravak dulji od tri mjeseca”, u stavku 1. određuje se:

„Svi građani Unije imaju pravo na boravak na državnom području druge države članice u razdoblju duljem od tri mjeseca ako:

- (a) su radnici ili samozaposlene osobe u državi članici domaćinu; ili
- (b) imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji kako ne bi postali teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina tijekom svojeg razdoblja boravka te su sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu; ili
- (c) — su upisani u privatnu ili javnu ustanovu, ovlaštenu ili financiranu od države članice domaćina na temelju njezinog zakonodavstva ili upravne prakse, s glavnom svrhom školovanja, uključujući strukovno osposobljavanje, te

— su sveobuhvatno zdravstveno osigurani u državi članici domaćinu, te putem izjave ili drugim jednakovrijednim sredstvom, relevantnom nacionalnom tijelu zajamče da imaju dostatna sredstva za sebe i članove svoje obitelji kako tijekom svojeg razdoblja boravka ne bi postali teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina; ili

(d) su članovi obitelji u pratnji građanina Unije ili se pridružuju građaninu Unije koji ispunjava uvjete iz točke (a), (b) ili (c).”

9 Članak 14. te direktive naslovljen „Zadržavanje prava na boravak” glasi:

„1. Građani Unije i članovi njihovih obitelji imaju pravo na boravak predviđeno u članku 6. tako dugo dok ne postanu prekomjeran teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina.

2. Građani Unije i članovi njihovih obitelji imaju pravo na boravak predviđeno u člancima 7., 12. i 13. tako dugo dok ispunjavaju uvjete navedene u tim člancima.

U posebnim slučajevima, ako postoji opravdana sumnja da građani Unije ili članovi njihovih obitelji ne ispunjavaju uvjete iz članka 7., 12. i 13., države članice mogu provjeriti jesu li ti uvjeti ispunjeni. Takva se provjera ne provodi sustavno.”

10 Poglavlje IV. Direktive 2004/38 naslovljeno „Pravo na stalni boravak” sadržava, među ostalim, odjeljak I. naslovljen „Stjecanje prava”, u kojem se nalaze članci 16. i 17. te direktive.

11 Člankom 16. navedene direktive naslovljenim „Opće pravilo za građane Unije i članove njihovih obitelji” u stavku 1. propisuje se:

„Građanin Unije koji je u neprekidnom razdoblju od pet godina zakonito boravio u državi članici domaćinu, ondje ima pravo na stalni boravak. Ovo pravo ne podliježe uvjetima predviđenima u poglavlju III.”

12 Člankom 17. te direktive naslovljenim „Iznimke od pravila za osobe koje više ne rade u državi članici domaćinu i članove njihovih obitelji”, u stavku 1. određuje se:

„Odstupajući od članka 16., pravo na stalni boravak u državi članici domaćinu uživaju i prije isteka neprekidnog razdoblja od pet godina boravka:

(a) radnici ili samozaposlene osobe koji su u trenutku prestanka rada navršili dob za stjecanje prava na starosnu mirovinu utvrđenu zakonodavstvom te države članice ili radnici koji prekinu plaćeno zaposlenje zbog prijevremene mirovine, pod uvjetom da su u toj državi članici radili najmanje prethodnih dvanaest mjeseci i neprekidno boravili u njoj dulje od tri godine.

[...]”

Austrijsko pravo

13 Člankom 53.a Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetzes (Zakon o nastanu i boravku, BGBl. I, 100/2005), u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku, u stavcima 1. i 3. određuje se:

„1. Građani [Europskog gospodarskog prostora (EGP-a)] koji imaju pravo na boravak na temelju prava Unije (članci 51. i 52.), neovisno o postojanju drugih pretpostavki u skladu s člankom 51. ili 52., stječu pravo na stalni boravak nakon pet godina zakonitog i neprekidnog boravka na saveznom području. Njima se na zahtjev, nakon provjere trajanja boravka, bez odlaganja izdaje potvrda njihova stalnog boravka.

[...]

3. Odstupajući od stavka 1., građani EGP-a stječu sukladno članku 51. stavku 1. točki 1. prije isteka razdoblja od pet godina pravo na stalni boravak ako su:

1. u trenutku prestanka rada navršili dob za redovnu starosnu mirovinu ili su radnici koji su prestali raditi zbog prijevremene mirovine, pod uvjetom da su na saveznom području radili najmanje prethodnih dvanaest mjeseci i neprekidno boravili na saveznom području dulje od tri godine;
2. neprekidno boravili na saveznom području najmanje dvije godine i prestali raditi zbog trajne nesposobnosti za rad. Ne zahtijeva se uvjet koji se odnosi na duljinu boravka, ako je ta nesposobnost posljedica nesreće na radu ili profesionalne bolesti na temelju koje dotične osobe ostvaruju pravo na novčanu pomoć koju u potpunosti ili dijelom isplaćuje austrijska ustanova za mirovinsko osiguranje, i
3. tri godine neprekidno radili i boravili na saveznom području i potom radili u drugoj državi članici Europske unije, a pritom su zadržali mjesto boravka na saveznom području u koje se u pravilu vraćaju najmanje jednom tjedno;

Za potrebe stjecanja prava iz točaka 1. i 2., razdoblja zaposlenosti u drugoj državi članici Europske unije smatraju se razdobljima provedenima na saveznom državnom području. [...]"

- 14 Člankom 292. Allgemeines Sozialversicherungsgesetz (Opći zakonik o socijalnom osiguranju) u stavku 1. opisuje se:

„Ako mirovina uz druge primitke nositelja prava na mirovinu u neto iznosu i iznosa koji se uzimaju u obzir u skladu s člankom 294. ne prelazi referentni iznos koji se na njega primjenjuje (članak 293.), nositelj prava na mirovinu ima pravo na nadomjesni dodatak na mirovinu u skladu s odredbama ovog odjeljka dok god ima zakonit i uobičajeni boravak na državnom području.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 15 Tužitelj u glavnom postupku, rođen 28. siječnja 1950. i rumunjski državljanin, boravi neprekinuto u Austriji od 21. kolovoza 2013. te je 28. siječnja 2015. navršio dob za redovnu starosnu mirovinu.
- 16 Od 1. listopada 2013. do svojega stvarnog umirovljenja 31. kolovoza 2015. tužitelj u glavnom postupku radio je u trafici dvanaest sati tjedno. Od 1. travnja 2016. do 1. veljače 2017., datuma kada je konačno prestao raditi, ponovno je radio u toj trafici u trajanju kraćem od 20 sati tjedno predviđenih njegovim ugovorom o radu kako bi mogao dobiti potvrdu o prijavi kao radnik u skladu s člankom 51. stavkom 1. točkom 1. Zakona o nastanu i boravku koju mu je austrijsko tijelo izdalo 10. kolovoza 2016.
- 17 Tužitelj u glavnom postupku prima austrijsku starosnu mirovinu u mjesečnom iznosu od 26,73 eura, koja se pribraja rumunjskoj starosnoj mirovini u mjesečnom iznosu od 204 eura.
- 18 Dana 14. veljače 2017. tužitelj u glavnom postupku zatražio je isplatu nadomjesnog dodatka iz članka 292. Općeg zakonika o socijalnom osiguranju od 1. ožujka 2017. radi dopune svoje starosne mirovine. U prilog svojem zahtjevu pozvao se na činjenicu da u Austriji uživa stalni boravak na temelju članka 17. stavka 1. točke (a) Direktive 2004/38.
- 19 Zavod za mirovinsko osiguranje odbio je navedeni zahtjev zbog nezakonitosti boravka tužitelja u glavnom postupku u Austriji.

- 20 Landesgericht Graz (Zemaljski sud u Grazu, Austrija) odbio je tužbu koju je tužitelj u glavnom postupku podnio protiv odluke Zavoda za mirovinsko osiguranje. Taj sud je smatrao da se uvjeti propisani u članku 17. stavku 1. točki (a) Direktive 2004/38, odnosno rad u državi članici domaćinu najmanje prethodnih dvanaest mjeseci i neprekidan boravak u toj državi članici dulje od tri godine, primjenjuju i u slučajevima u kojima radnik prestane raditi jer je navršio dob za umirovljenje. Smatra da tužitelj ne ispunjava te uvjete.
- 21 Oberlandesgericht Graz (Visoki zemaljski sud u Grazu, Austrija) odbio je žalbu koju je tužitelj u glavnom postupku podnio protiv odluke Landesgerichta Graz (Zemaljski sud u Grazu) potvrđujući tumačenje članka 17. stavka 1. točke (a) navedene direktive potonjeg suda.
- 22 Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud, Austrija), pred kojim je tužitelj u glavnom postupku podnio žalbu, navodi da nije osporeno da tužitelj u glavnom postupku, kao građanin Unije koji je – u svakom slučaju od prestanka drugog radnog odnosa – gospodarski neaktivan, nema dostatna sredstva u smislu članka 7. stavka 1. točaka (a) i (b) te direktive. Taj sud dodaje da on na referentni datum na temelju austrijskog prava, odnosno 1. ožujka 2017., još nije neprekidno boravio pet godina u Austriji.
- 23 Stoga, kako bi odlučio u sporu koji se pred njim vodi, sud koji je uputio zahtjev pita se primjenjuju li se uvjeti trajanja propisani u članku 17. stavku 1. točki (a) zadnjem dijelu rečenice Direktive 2004/38 i na radnike ili samozaposlene osobe koji su u trenutku prestanka rada već navršili dob za redovnu starosnu mirovinu države domaćina.
- 24 U tom pogledu sud koji je uputio zahtjev pojašnjava da pitanje u kojem se trenutku smatra da je tužitelj u glavnom postupku prestao raditi nije važno za rješavanje spora jer neovisno o tome koji se trenutak prihvati nisu ispunjeni kumulativni uvjeti iz članka 17. stavka 1. točke (a) te direktive. Naime, s jedne strane, točno je da je taj tužitelj, kada je 31. kolovoza 2015. prvi put prestao raditi u Austriji nakon što je navršio dob za redovnu mirovinu, radio prethodnih dvanaest mjeseci ali još nije neprekidno boravio dulje od tri godine u toj državi članici. S druge strane, kada je drugi put prestao raditi 1. veljače 2017., boravio je u navedenoj državi članici dulje od tri godine ali taj drugi rad trajao je samo deset mjeseci prije njegova konačnog prestanka rada.
- 25 U tim je okolnostima Oberster Gerichtshof (Vrhovni sud) odlučio prekinuti postupak i Sudu uputiti sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li članak 17. stavak 1. točku (a) Direktive [2004/38] tumačiti na način da radnici koji su u trenutku prestanka rada navršili dob za stjecanje prava na starosnu mirovinu utvrđenu zakonodavstvom države zaposlenja moraju u državi zaposlenja raditi najmanje prethodnih dvanaest mjeseci i neprekidno boraviti u njoj dulje od tri godine kako bi stekli pravo na stalni boravak prije isteka razdoblja od pet godina?
2. U slučaju negativnog odgovora na prvo pitanje, imaju li radnici na temelju članka 17. stavka 1. točke (a) prve mogućnosti Direktive 2004/38 pravo na stalni boravak ako počnu raditi u drugoj državi članici u trenutku u kojem je vjerojatno da će moći raditi samo relativno kratko do navršavanja zakonske dobi za stjecanje prava na starosnu mirovinu i da će zbog niskih primanja u svakom slučaju nakon prestanka rada ovisiti o socijalnoj pomoći države članice domaćina?”

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 26 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 17. stavak 1. točku (a) Direktive 2004/38 tumačiti na način da se, kako bi stekao pravo na stalni boravak u državi članici domaćinu prije isteka neprekidnog razdoblja od pet godina boravka, uvjeti koji se odnose na činjenicu da je tamo radio tijekom najmanje prethodnih dvanaest mjeseci i da je tamo neprekidno boravio dulje od tri godine primjenjuju na radnika koji je u trenutku prestanka rada navršio dob propisanu zakonodavstvom te države članice za stjecanje prava na starosnu mirovinu.
- 27 Kao prvo, što se tiče teksta te odredbe, valja utvrditi da se ona, za potrebe priznavanja prava na stalni boravak u državi članici domaćinu, odnosi na dvije okolnosti u pogledu trenutka u kojem radnik ili samozaposlena osoba prestaje raditi, odnosno, s jedne strane, trenutka u kojem je on navršio dob propisanu relevantnim nacionalnim zakonodavstvom za stjecanje prava na starosnu mirovinu i, s druge strane, trenutka u kojem je taj prestanak rada uslijedio zbog prijevremene mirovine.
- 28 Međutim, iako se sud koji je uputio zahtjev za potrebe primjene članka 17. stavka 1. točke (a) Direktive 2004/38 pita o mogućem razlikovanju između tih dviju okolnosti, ništa u tekstu te odredbe ne upućuje na to da bi trebalo ograničiti primjenu tih uvjeta u pogledu razdoblja rada i trajanja boravka samo na situacije u kojima je prestanak rada uslijedio zbog prijevremene mirovine.
- 29 Naime, iz strukture te odredbe proizlazi da uvjeti koji su u njoj navedeni u zadnjem dijelu rečenice, koji počinje prilogom „kada”, vrijede i za prvu i za drugu okolnost koje se uređuju navedenom odredbom. Stoga ti uvjeti moraju biti ispunjeni za radnika koji je u trenutku u kojem prestaje raditi navršio dob propisanu zakonodavstvom države članice domaćina za stjecanje prava na starosnu mirovinu.
- 30 Kao drugo, to tumačenje potkrepljuje opća struktura Direktive 2004/38. Zbog toga kao prvo valja utvrditi da se u njezinoj uvodnoj izjavi 19. navodi da bi trebalo zadržati određene pogodnosti specifične za građane Unije koji su radnici ili samozaposlene osobe i članovi njihovih obitelji, kojima se tim osobama može omogućiti stjecanje prava na stalni boravak i prije nego što su u državi članici domaćinu boravili pet godina, kao stečena prava koja su im dodijeljena Uredbom br. 1251/70 i Direktivom 75/34.
- 31 Međutim, člankom 2. stavkom 1. točkom (a) Uredbe br. 1251/70 propisivalo se da pravo ostati na državnom području države članice ima radnik koji je u trenutku u kojem je prestao raditi prema zakonodavstvu te države navršio propisanu dob za stjecanje starosne mirovine i koji je tamo radio najmanje prethodnih dvanaest mjeseci i neprekidno boravio u njoj dulje od tri godine. Što se tiče članka 2. stavka 1. točke (a) Direktive 75/34, njime se propisivalo slično pravilo u korist samozaposlenih osoba.
- 32 Slijedom toga, iako je sukladno članku 17. stavku 1. točki (a) Direktive 2004/38 zakonodavac Unije odstupanje koje se tom odredbom propisuje proširio na radnike koji prestaju raditi zbog prijevremene mirovine, iz toga se ne može zaključiti da je time namjeravao osloboditi druge radnike uvjeta preuzetih iz navedene odredbe koji su za njih bili propisani na temelju Uredbe br.1251/70 ili Direktive 75/34.
- 33 Kao drugo, valja podsjetiti da je Direktivom 2004/38 u pogledu prava na boravak u državi članici domaćinu predviđen stupnjeviti sustav koji, u biti preuzimajući stupnjeve i uvjete predviđene u raznim instrumentima prava Unije i sudskoj praksi koji prethode toj direktivi, dovodi do stjecanja prava na stalni boravak (presuda od 17. travnja 2018., B i Vomero, C-316/16 i C-424/16, EU:C:2018:256, t. 51. i navedena sudska praksa).

- 34 Naime, prije svega, članak 6. Direktive 2004/38 za boravak do tri mjeseca ograničava uvjete ili formalnosti prava na boravak na uvjet posjedovanja važeće osobne iskaznice ili putovnice, a članak 14. stavak 1. te direktive propisuje da se to pravo zadržava tako dugo dok građanin Unije i članovi njegove obitelji ne postanu prekomjeran teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina (presuda od 17. travnja 2018., B i Vomero, C-316/16 i C-424/16, EU:C:2018:256, t. 52. i navedena sudska praksa).
- 35 Zatim, pravo na boravak je za boravak dulji od tri mjeseca podređeno uvjetima iz članka 7. stavka 1. Direktive 2004/38 i to pravo se, u skladu s njezinim člankom 14. stavkom 2., može zadržati samo dok god građanin Unije i članovi njegove obitelji ispunjavaju te uvjete. Točnije, iz uvodne izjave 10. te direktive proizlazi da je cilj tih uvjeta ponajprije izbjeći da te osobe postanu prekomjeran teret za sustav socijalne pomoći države članice domaćina (presuda od 17. travnja 2018., B i Vomero, C-316/16 i C-424/16, EU:C:2018:256, t. 53. i navedena sudska praksa).
- 36 Naposljetku, iz članka 16. stavka 1. navedene direktive proizlazi da građani Unije stječu pravo na stalni boravak nakon što u neprekinutom razdoblju od pet godina zakonito borave na području države članice domaćina i da to pravo nije podvrgnuto uvjetima koji su spomenuti u prethodnoj točki. Kao što je to istaknuto u uvodnoj izjavi 18. te direktive, nakon što se pravo na stalni boravak stekne, ono više, da bi bilo istinski instrument integracije u društvo te države, ne smije biti podvrgnuto ni jednom drugom uvjetu (presuda od 17. travnja 2018., B i Vomero, C-316/16 i C-424/16, EU:C:2018:256, t. 54. i navedena sudska praksa).
- 37 U tom pogledu valja primijetiti da je, iako je, kao što se podsjeća u točki 31. ove presude, pravo na stalni boravak radnika koji su prestali raditi u državi članici domaćinu prije Direktive 2004/38 bilo predmet posebnih odredaba prava Unije, takvo pravo sada uređeno člankom 17. stavkom 1. te direktive jer je potonja odredba, u skladu sa svojim tekstom, derogatorna u odnosu na članak 16. navedene direktive.
- 38 Stoga odredbe koje se odnose na stjecanje, u državi članici domaćinu, prava na stalni boravak radnika koji su u trenutku u kojem prestaju raditi navršili dob propisanu zakonodavstvom te države članice za stjecanje prava na starosnu mirovinu, poput onih koje se nalaze u članku 17. stavku 1. točki (a) Direktive 2004/38, dio stupnjevitog sustava uspostavljenog tom direktivom i u tom okviru, time što je stjecanje prava na stalni boravak u navedenoj državi članici propisano prije isteka neprekidnog razdoblja od pet godina boravka, čine povoljniji sustav za tu kategoriju građana Unije. Uostalom, kao derogatorne odredbe moraju se tumačiti usko (vidjeti po analogiji presudu od 11. lipnja 2015., Zh. i O., C-554/13, EU:C:2015:377, t. 42.).
- 39 Iz toga slijedi da u svrhe stjecanja prava na stalni boravak u državi članici domaćinu ti radnici moraju ispuniti uvjete iz članka 17. stavka 1. točke (a) Direktive 2004/38 rada tijekom najmanje prethodnih dvanaest mjeseci u državi članici domaćinu i neprekidnog boravka u toj državi članici dulje od tri godine. Naime, tumačenjem te odredbe na način da je sama činjenica da je radnik u trenutku prestanka rada navršio dob propisanu zakonodavstvom države članice domaćina za stjecanje prava na starosnu mirovinu dostatna da bi za njega nastalo pravo na stalni boravak u toj državi članici, bez drugih zahtjeva o razdoblju boravka u navedenoj državi članici prije prestanka tog rada, zanemario bi se stupnjeviti sustav propisan tom direktivom.
- 40 Kao treće, protivno ciljevima te direktive bilo bi tumačenje kojim se radnicima – koji su u trenutku u kojem prestaju raditi navršili dob propisanu zakonodavstvom države članice za stjecanje prava na starosnu mirovinu – ne nalaže poštovanje uvjeta iz članka 17. stavka 1. točke (a) Direktive 2004/38 u svrhe stjecanja prava na stalni boravak u državi članici domaćinu prije isteka neprekidnog razdoblja od pet godina.

- 41 U tom pogledu, pravo na stalni boravak, kako je to istaknuto u uvodnoj izjavi 17. Direktive 2004/38, ključna je komponenta u promicanju socijalne kohezije, a tom je direktivom predviđeno radi jačanja osjećaja građanstva Unije na način da je zakonodavac Unije podredio stjecanje prava na stalni boravak iz članka 16. stavka 1. te direktive integraciji građanina Unije u državi članici domaćinu (presuda od 17. travnja 2018., B i Vomero, C-316/16 i C-424/16, EU:C:2018:256, t. 57. i navedena sudska praksa).
- 42 Kako je to Sud već presudio, integracija, koja je preduvjet za stjecanje prava na stalni boravak predviđenog člankom 16. stavkom 1. Direktive 2004/38, ne temelji se samo na prostornim i vremenskim čimbenicima već i na kvalitativnim čimbenicima povezanim sa stupnjem integracije u državi članici domaćinu (presuda od 17. travnja 2018., B i Vomero, C-316/16 i C-424/16, EU:C:2018:256, t. 58. i navedena sudska praksa).
- 43 Slijedom toga, s obzirom na svrhu koja se nastoji postići Direktivom 2004/38, pravo na stalni boravak na temelju članka 17. stavka 1. točke (a) navedene direktive može nastati za radnika koji je u trenutku u kojem prestaje raditi navršio dob propisanu zakonodavstvom države članice za stjecanje prava na starosnu mirovinu samo ako se njegova integracija u državi članici domaćinu može dokazati uvjetima iz te odredbe (vidjeti po analogiji presudu od 9. siječnja 2003., Givane i dr., C-257/00, EU:C:2003:8, t. 29.).
- 44 S obzirom na prethodno navedeno na prvo pitanje treba odgovoriti da članak 17. stavak 1. točku (a) Direktive 2004/38 treba tumačiti na način da se, kako bi stekao pravo na stalni boravak u državi članici domaćinu prije isteka neprekidnog razdoblja od pet godina boravka, uvjeti koji se odnose na činjenicu da je tamo radio tijekom najmanje prethodnih dvanaest mjeseci i da je tamo neprekidno boravio dulje od tri godine primjenjuju na radnika koji je u trenutku prestanka rada navršio dob propisanu zakonodavstvom te države članice za stjecanje prava na starosnu mirovinu.

Drugo pitanje

- 45 Uzimajući u obzir odgovor na prvo pitanje, nije potrebno odgovoriti na drugo pitanje.

Troškovi

- 46 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenoga, Sud (deseto vijeće) odlučuje:

Članak 17. stavak 1. točku (a) Direktive 2004/38/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o pravu građana Unije i članova njihovih obitelji slobodno se kretati i boraviti na državnom području država članica, o izmjeni Uredbe (EEZ) br. 1612/68 i stavljanju izvan snage direktiva 64/221/EEZ, 68/360/EEZ, 72/194/EEZ, 73/148/EEZ, 75/34/EEZ, 75/35/EEZ, 90/364/EEZ, 90/365/EEZ i 93/96/EEZ treba tumačiti na način da se, kako bi stekao pravo na stalni boravak u državi članici domaćinu prije isteka neprekidnog razdoblja od pet godina boravka, uvjeti koji se odnose na činjenicu da je tamo radio tijekom najmanje prethodnih dvanaest mjeseci i da je tamo neprekidno boravio dulje od tri godine primjenjuju na radnika koji je u trenutku prestanka rada navršio dob propisanu zakonodavstvom te države članice za stjecanje prava na starosnu mirovinu.

Potpisi